

**Léčba závislosti na tabáku a
alkoholu: pionýrské přístupy
Doc. Skály v českém a
celosvětovém kontextu současných
doporučení**

Eva Králíková
Lenka Štěpánková

Centrum léčby závislosti na tabáku 1.LF UK a VFN, Praha

Měřín, 24.5.2006

Apolinář - historie

- 1948 – prvních 20 lůžek v Apolináři
- 1952 – 50 lůžek, kuřácké koutky pro každou devítičlennou světnici
- V dalších letech: kouření omezeno na 4 h/den, na vyhrazených místech
- 1964 nekuřácká světnice (2.p)
- Úplný zákaz kouření (vzor: Ringenhof), obsazeno 30-35 z 50 lůžek

Léčba „kouření“ v Apolináři

- Málo zájemců
- 1970-80 apomorfinové „blinkačky“ a hypnóza, celkem jen cca 10 pacientů

Alkohol a kouření

- 80 % alkoholiků kouří
- 30 % kuřáků jsou alkoholici

(Miller at al., 1998)

Doc. Skála, kolem 1960: „Průměrné dožití našich pacientů bylo kolem 60 let. Závislost na kouření jako na náhradní droze zavinila, že trvale a důsledně abstinující pacient se vlastně nedožil odměny prodlouženého věku.“

Kouření a další závislosti

- Užívání tabáku je spojeno s vysokým výskytem užívání jiných návykových látek a mentálních onemocnění. To může snížit úspěšnost odvykání kouření (Degenhardt et al., 2001)
- Alkoholismus a deprese – kouření zlepšuje náladu (Currie et al., 2001)
- Alkoholismus a kouření – cytochrom P450 (Romberger et al., 2004)

Role nikotinu

- Nikotin (?) modifikuje kognitivní deficit u abstinujících alkoholiků (Ceballos et al., 2006)
- Užívání návykových látek, afektivní poruchy, anxieta - spojeno se závislostí na nikotinu.

Ne však u kuřáků, kteří na nikotinu závislí nejsou (Schumann et al., 2004)

Kuřák, který pije, má o 60 % ↓
pravděpodobnost, že přestane kouřit

(Breslau et al., 1996)

Pití je rizikový faktor pro pokračující kouření

(Dawson, 2000, McClure et al., 2002)

- Tři čtvrtiny kouřících alkoholiků chtěly přestat kouřit během léčby alkoholismu, naopak ostatní nechtěli: měla by být možnost volby (Ellingstad et al., 1999), plošná intervence během detoxifikace nepřinesla významný úspěch (Gariti et al., 2002)

- Behaviorálně-kognitivní léčba kuřáků s historií alkoholismu nebo deprese je úspěšná (Patten et al., 1998)
- Léčba závislosti na tabáku u odvykajících od alkoholu by měla být intenzivní. Nesnižuje úspěšnost léčby alkoholismu (Bobo et al., 1998), dokonce ji může zvyšovat (Prochaska et al., 2004, Friend et al., 2005) a měla by být nabízena během této léčby (Zullino et al., 2000, Kalman et al., 2001, Cooney et al., 2003, Joseph et al., 2003, Metz et al., 2005)

Nekuřácká léčebna

- Třetina alkoholiků nechtěla nastoupit léčení bez možnosti kouřit, ale jen 5 % by to odmítlo v případě dostupné NTN (Zullino et al., 2003)
- Dle očekávání přestávají během léčby alkoholismu snadněji kuřáci méně závislí na nikotinu (Karam-Hage et al., 2005)

- U abstinujících alkoholiků je léčba závislosti na tabáku stejně úspěšná jako u jiných kuřáků (Kalman et al., 2002), nebo dokonce vyšší (Hughes et al., 2003)
- Fakt, že mají stejnou šanci přestat, ale nezkoušejí to tak často jako kuřáci bez historie alkoholismu, může mít příčinu v nízké nabídce léčby!!!! (Hughes et al., 2006)

Kazuistika Doc. Skály

Přestat s kouřením i alkoholem najednou:

„Když začnu kouřit, běžím do Apolináře,
protože vím, že bych začal pít.“ (pacient
Doc. Skály, 1946)

Zákon 379/2005

§8, odst.c:

Zakazuje se kouřit ve vnitřních prostorech zdravotnických zařízení všech typů, s výjimkou uzavřených psychiatrických oddělení nebo jiných zařízení pro léčbu závislostí a to v prostorech, které jsou stavebně oddělené a při pobytu osob s možností větrání do prostoru mimo budovu

Zákon 379/2005

- §19

Krátká intervence:

Zdravotničtí pracovníci jsou při výkonu svého povolání povinni u osob, užívajících tabákové výrobky, alkohol nebo jiné návykové látky, provést krátkou intervenci spočívající ve včasné diagnostice škodlivého užívání.

Závěrečná doporučení

- Nekuřáctví nesnižuje abstinenci od jiných návykových látek
- Nekuřáctví nezvyšuje možnost relapsu u alkoholu
- Nabízet a doporučovat léčbu závislosti na tabáku během detoxifikace
- Respektovat možnost volby pacienta
- Dlouhodobá léčba NTN, v dostatečné dávce, psychobehaviorální podpora

Děkujeme za pozornost

EVA.KRALIKOVA@LF1.CUNI.CZ

LENKASTEPANKOVA@SEZNAM.CZ

CENTRUM LÉČBY ZÁVISLOSTI

NA TABÁKU 1.LF UK a VFN,

Karlovo nám. 32, Praha 2, tel. 224 966 608